

4. Basit Kesirlere Ayırma Yöntemi

$\int \frac{P(x)}{Q(x)} dx$ integrali hesaplanırken, $P(x)$ ve $Q(x)$ iki polinom olmak üzere $P(x)$ polinomunun derecesi $Q(x)$ polinomunun derecesinden büyük ise

$$\frac{P(x)}{Q(x)} = R(x) + \frac{K(x)}{Q(x)}$$

şeklinde yazılabilir. Şimdi ise payının derecesi paydasından küçük olan $\frac{K(x)}{Q(x)}$ rasyonel fonksiyonunun integrali $b^2 - 4ac < 0$ ve $n > 1$ olmak üzere basit kesir denilen

$$\frac{A}{ax + b}, \frac{B}{(ax + b)^n}, \frac{Ax + B}{ax^2 + bx + c}, \frac{Ax + B}{(ax^2 + bx + c)^n}$$

biçimindeki integrallerin toplamı şeklinde yazılarak daha kolay hesaplanır. **Örnek**

3. $\int \frac{x + 4}{x^2 + x} dx$ integralini hesaplayalım. Öncelikle rasyonel ifadeyi basit kesirlere ayıralım.

$$\frac{x + 4}{x^2 + x} = \frac{x + 4}{x(x + 1)} = \frac{A}{x} + \frac{B}{x + 1} \implies x + 4 = A(x + 1) + Bx$$

olduğundan $x = 0$ için $A = 4$ ve $x = -1$ için $B = -3$ bulunur. A ve B sabit sayıları integralde yerine yazılırsa

$$\int \frac{x + 4}{x^2 + x} dx = 4 \int \frac{1}{x} dx - 3 \int \frac{1}{x + 1} dx = 4 \ln |x| - 3 \ln |x + 1| + c$$

elde edilir.

Örnek 4. $\int \frac{x}{(x - 1)(x + 1)^2} dx$ integralini hesaplayalım. Öncelikle rasyonel ifadeyi basit kesirlere ayıralım.

$$\frac{x}{(x - 1)(x + 1)^2} = \frac{A}{x - 1} + \frac{B}{x + 1} + \frac{C}{(x + 1)^2}$$

eşitliğinde payda eşitlendikten sonra $A = \frac{1}{4}$, $B = -\frac{1}{4}$ ve $C = \frac{1}{2}$ olarak bulunur.

A, B ve C sabitleri integralde yerine yazılırsa

$$\begin{aligned}\int \frac{x}{(x-1)(x+1)^2} dx &= \frac{1}{4} \int \frac{1}{x-1} dx - \frac{1}{4} \int \frac{1}{x+1} dx + \frac{1}{2} \int \frac{1}{(x+1)^2} dx \\ &= \frac{1}{4} \ln|x-1| - \frac{1}{4} \ln|x+1| - \frac{1}{2(x+1)} + c\end{aligned}$$

elde edilir.

5. Trigonometrik İntegraller

İntegrantı trigonometrik fonksiyonların cebirsel kombinasyonu olan integrallerdir.

a) a ve b reel sayı olmak üzere,

$$\int \sin ax \sin bxdx, \int \sin ax \cos bxdx, \int \cos ax \cos bxdx,$$

tipindeki integraller:

$$\begin{aligned}\sin ax \sin bx &= \frac{1}{2} [\cos(a-b)x - \cos(a+b)x] \\ \sin ax \cos bx &= \frac{1}{2} [\sin(a+b)x + \sin(a-b)x] \\ \cos ax \cos bx &= \frac{1}{2} [\cos(a+b)x + \cos(a-b)x]\end{aligned}$$

formüllerini kullanılarak hesaplanır.

b) m ve n pozitif tam sayılar olmak üzere

$$\int \sin^m x \cos^n x dx$$

tipindeki integralleri hesaplamak için m tek sayı ise $t = \cos x$, n tek sayı ise $t = \sin x$ değişken değiştirmesi yapılır.

Eğer, m ve n sayıları çift ise

$$\cos^2 x = \frac{1}{2} (1 + \cos 2x), \quad \sin^2 x = \frac{1}{2} (1 - \cos 2x)$$

özdeşlikleri yardımıyla kuvvetler azaltılır.

c) m ve n pozitif tam sayılar olmak üzere

$$\int \tan^m x \sec^n x dx$$

tipindeki integraller m tek sayı ise $t = \sec x$, n çift sayı ise $t = \tan x$ değişken değiştirmesi yapılarak hesaplanır.

Ayrıca $\int \cot^m x \csc^n x dx$ tipindeki integraller de benzer şekilde hesaplanır.

Örnek 5. Aşağıda verilen integralleri hesaplayınız.

a) $\int \sin 7x \sin 3x dx$ integralini hesaplamak için

$$\sin 7x \sin 3x = \frac{1}{2} [\cos 4x - \cos 10x]$$

eşitliğinden yararlanır. Böylece,

$$\begin{aligned} \int \sin 7x \sin 3x dx &= \frac{1}{2} \int [\cos 4x - \cos 10x] dx \\ &= \frac{1}{2} \left[\frac{\sin 4x}{4} - \frac{\sin 10x}{10} \right] + c \end{aligned}$$

elde edilir.

b) $\int \sin^3 x \cos^4 x dx$ integralini hesaplamak için $\cos x = u$ seçilirse $(-\sin x) dx = du$

olduğundan

$$\begin{aligned}\int \sin^3 x \cos^4 x dx &= \int \sin x \sin^2 x \cos^4 x dx \\ &= \int \sin x (1 - \cos^2 x) \cos^4 x dx \\ &= - \int (1 - u^2) u^4 du \\ &= - \int (u^4 - u^6) du \\ &= - \left(\frac{u^5}{5} + \frac{u^7}{7} \right) + c \\ &= - \left(\frac{\cos^5 x}{5} + \frac{\cos^7 x}{7} \right) + c\end{aligned}$$

bulunur.

c) $\int \cos^2 x dx$ integralini hesaplamak için indirgeme formülü kullanılabilir ya da

$$\cos^2 x = \frac{1}{2} (1 + \cos 2x)$$

eşitliğinden yararlanılarak

$$\int \cos^2 x dx = \frac{1}{2} \int (1 + \cos 2x) dx = \frac{1}{2} \left(x + \frac{\sin 2x}{2} \right) + c$$

elde edilir.